

TÜRKİYE'DE SÜRDÜRÜLEBİLİRLİK ALANINDA ÖNE ÇIKAN ÇALIŞMALAR -I-

Gonca ARAS / Sanayi ve Teknoloji Uzmanı
(Stratejik Araştırmalar ve Verimlilik Genel Müdürlüğü)

Sürdürülebilirlik kavramı; toplumun sosyal, kültürel, bilimsel, doğal ve insan kaynaklarının tümünün ihtiyatlı kullanılmasını sağlayan ve buna saygı duyma temelinde sosyal bir bakış oluşturan katılımcı bir süreç olarak tanımlanmaktadır (Gladwin ve ark., 1995). Bu kavram çevre sorunlarının ortaya çıkması ile bu sorunların çözüme ulaştırılması amacıyla ortaya çıkmıştır. Çevresel sürdürülebilirlik, doğal kaynakların sürekliliğinin sağlanması anlamına gelmektedir (Menteşe, 2017). Sürdürülebilir üretim kavramı, Birleşmiş Milletler Çevre Programı (UNEP) tarafından "bütünsel ve önleyici bir çevre stratejisinin ürün ve süreçlere sürekli olarak uygulanması ile etkinliğin artırılması ve insanlar ve çevre üzerindeki risklerin azaltılması" olarak tanımlanmıştır (UNEP, 2015:108). Bu derleme serisinde, Türkiye'deki sürdürülebilirlik konusundaki politikalar ve uygulamalar ele alınmakla birlikte kamu, özel sektör ve Sivil Toplum Kuruluşlarının (STK) çeşitli çalışmalarına yer verilmiştir. Derleme serisinde ilk olarak kamu kurumlarının ve Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı bünyesinde olan Kalkınma Ajansları'nın güncel projeleri özetlenecektir. Önümüzdeki sayılarda yayımlanacak ikinci makalede ise STK'ların sürdürülebilirlik alanında yürüttükleri faaliyetlerden bahsedilecektir.

Türkiye'nin Sürdürülebilirlik Gündemi

Türkiye, Paris İklim Anlaşması'nı, 2016 tarihinde imzalamış, 2021 yılında ise onaylamıştır. Bu anlaşmanın onaylanması Türkiye'nin bir yandan kendi iklim değişikliği planlarını uygularken diğer yandan da taraf ülke olarak çıkarlarını koruması anlamına gelmektedir. İklim değişikliğinin olumsuz etkilerine karşı uyum kabiliyetinin ve iklim direncinin artırılması; düşük sera gazı emisyonlu kalkınmanın temin edilmesi ve bunlar gerçekleştirilirken, gıda üretiminin zarar görmemesi temel hedef olarak belirtilmektedir. Türkiye, Niyet

Edilen Ulusal Katkı Beyanını 30 Eylül 2015 tarihinde Sözleşme Sekreteriyasına sunmuştur. Türkiye'nin ulusal katkı beyanına göre, sera gazı emisyonlarının 2030 yılında referans senaryoya göre artıştan %21 oranına kadar azaltılması öngörülmüştür (URL1, 2022).

2021 yılı 85 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararnamesi ile Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın ismi Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı olarak değiştirilmiştir. Aynı zamanda, Bakanlık bünyesinde İklim Değişikliği Başkanlığı da kurulmuştur. İklim Değişikliği Başkanlığı, küresel iklim değişikliği ve ozon tabakasının incelenmesi ile ilgili tedbirlerin alınmasına ve yeşil kalkınmaya yönelik plan, politika ve stratejilerin belirlenmesine ilişkin ulusal ve uluslararası çalışmaları yapacaktır (URL2, 2022).

Ülkemizin 2053 net sıfır karbon emisyon hedefi ve yeşil kalkınma politikası doğrultusunda tüm paydaşların katılımıyla kısa, orta ve uzun vadeli sektörel stratejik hedeflerin belirlenmesi, kurum/kuruluşların öncelikli eylemlerini içeren yol haritasının oluşturulması amacıyla Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı tarafından 2022 tarihinde İklim Şurası düzenlenmiştir. İklim Şurası'nın çıktıları, alternatif yakıtları ve akıllı ulaşım sistemleriyle ülkemizde temiz ulaşım ağını yaygınlaştırmak için plan sunabilecek nitelikte olup, sanayide sürdürülebilir üretim ve tüketim sistemlerinin, alternatif emisyon azaltım yöntemlerinin uygulanması için bir kılavuz niteliğinde olacaktır (İklim Şurası, 2022).

Kamu Kurumlarının Çeşitli Çalışmaları

Avrupa Yeşil Mutabakatı (AYM) olmak üzere, yeşil dönüşümü ve sürdürülebilir ekonomik gelişmeyi hedefleyen aynı zamanda uluslararası ticarette rekabetin güçlendirilmesi amacıyla 2021 yılında, ulusal koordinasyonu Ticaret Bakanlığı tarafından yürütülen Yeşil Mutabakat Eylem Planı hazırlanmıştır (URL3,

2021). Yeşil Mutabakat Eylem Planı 9 ana başlık altında 32 hedef ve 81 eylemi kapsamakta; ilgili kamu kurumları da 9 ana başlık altında sorumlu bulunmaktadır. Yeşil Mutabakat Eylem Planı' nında; döngüsel ekonomi çerçevesinde öncelikli sektörlerin belirlenmesi, AB'nin Döngüsel Ekonomi Eylem Planı'na adaptasyonu sağlayacak bir Döngüsel Ekonomi Eylem Planı hazırlanması, Ulusal Yaşam Döngüsü Değerlendirmesi (YDD) Veri Tabanı geliştirilmesi ve Ulusal YDD Platformu kurulması, **sanayide** yeşil ve döngüsel üretime ve emisyon azaltımına katkıda bulunacak faaliyetlerde/projelerde uluslararası finansman kaynaklarının ve IPA fonlarının kullanımının desteklenmesi gibi hedefler yer almaktadır (Ticaret Bakanlığı, 2021).

Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı'nın nihai faydalanıcısı olduğu IPA II 'de yer alan "Türkiye'nin Döngüsel Ekonomiye Geçiş Potansiyelinin Değerlendirilmesi İçin Teknik Yardım Projesi" 2022 yılında başlatılmıştır. 36 ay sürecek olan projenin toplam bütçesi yaklaşık 3,2 milyon Avro'dur. Projenin genel amacı; AB Döngüsel Ekonomi Paketi doğrultusunda Türkiye'nin atık yönetimi ve döngüsel ekonomiye geçişi kapsamında kurumsal ve teknik kapasitesinin güçlendirilmesine katkı sağlamaktır (URL4, 2022).

Kalkınma Ajansları Faaliyetleri

İzmir Kalkınma Ajansı (İZKA) tarafından yürütülmekte olan İzmir Kaynak Verimliliği Programı (IKVP), 2021-2024 döneminde bölgedeki mevcut kapasiteyi

artırmayı ve Program kapsamında bir Kaynak Verimliliği Merkezi'nin hayata geçirilmesini amaçlamaktadır (İZKA, 2022). Bunun yanında, BEST For Energy (Enerjide Etkin ve Sürdürülebilir Dönüşümün Desteklenmesi) Projesi, İZKA tarafından, Enerji **Sanayicileri** ve İş Adamları Derneği (ENSİA) ortaklığıyla uygulanmaktadır. Proje, IPA II kapsamında gerçekleştirilmektedir. 2020 yılında başlayan Proje'nin bütçesi yaklaşık 2,89 milyon Avro'dur. Proje'nin süresi 36 aydır. Projeye İzmir'de temiz enerji sektörüne yönelik ekipman ve çevre teknolojileri üreten firmaların desteklenerek, küresel rekabet seviyelerinin artırılması amaçlanmaktadır (Best For Energy, 2022).

Ankara Kalkınma Ajansı, uygulama süresi 5 yıl olan Kaynak Verimliliği Projesini 2018 yılında başlatmıştır. Proje kapsamında, ortak ürün geliştirme, temiz ve verimli enerji, temiz ve verimli üretim, temiz çevre, endüstriyel simbiyoz gibi kaynak verimliliğine yönelik somut çıktılar hedeflenmektedir. Yine Ankara Kalkınma Ajansı'nın OSTİM **OSB** Müdürlüğü ile birlikte sürdürdüğü endüstriyel simbiyoz çalışması ile OSTİM **OSB**'de bulunan firmaların ham madde, enerji ve su gibi kısıtlı ve değerli kaynakları optimum seviyede kullanmalarına yönelik projelere teknik ve mali destekler sağlanmaktadır (ANKARAKA, 2022).

İstanbul Kalkınma Ajansı'nın (İSTKA) desteğiyle hayata geçirilen Döngüsel Ekonomi ve Kaynak Verimliliği Platformu Projesi **İstanbul Sanayi Odası (İSO)** ve Sürdürülebilir Kalkınma Derneği (SKD) Türkiye ortaklığı

anahtar m a k a l e

ile yürütülmektedir. Proje 15 Şubat 2022-15 Ağustos 2023 tarihleri arasında gerçekleştirilecektir. Proje kapsamında Döngüsel Ekonomi ve Kaynak Verimliliği Platformu kurulacak, öncelikli sektörlerde belirlenen firmalara döngüsel ekonomi ve kaynak verimliliği ile ilgili bire bir analiz, danışmanlık ve eğitim hizmeti verilecek, bunun yanı sıra sektörel yol haritaları ve eylem planları oluşturularak iş birliklerinin geliştirilmesi sağlanacaktır (İSTKA, 2022).

Trakya Kalkınma Ajansı tarafından tasarlanan "Trakya'nın Verimli KOBİ'leri Projesi" bölgenin sosyoekonomik kalkınmasına katkı sunmayı amaçlamaktadır. Tespit edilen ihtiyaçlara yönelik eğitim ve danışmanlıklarla, KOBİ'lere operasyonlarını iyileştirebilecekleri yeni yetenekler kazandırılmaktadır. Verimliliği artırmak amacıyla 70 KOBİ'ye danışmanlık, 120 KOBİ'ye ise kapasite geliştirmeye yönelik eğitim verilmesi hedeflenmektedir. Proje, 2,917,750 Avro bütçesi ile 2021-2024 yılları arasında yürütülecektir (TRAKYAKA, 2022).

Güney Marmara Kalkınma Ajansı'nın (GMKA) yararlanıcı, Balıkesir ve Çanakkale On Sekiz Mart Üniversitelerinin ortak olduğu, bölgenin Yenilenebilir Enerji sektöründe İnsan Kaynaklarının Geliştirilmesi Programına desteklenen 2022 yılında başlatılan ve yaklaşık 8 milyon Avro bütçeli "RE-YOU (Yenilenebilir Gençlik Enerjisi/Yeniden Sen)" projesi yürütülmektedir. GMKA'nın koordinatörlüğünde 3 yıl sürecek olan proje kapsamında; solar, rüzgâr ve biyo enerji sektörlerinde, üniversitelerin, ilgili bölümlerinden mezun olan gençlere yeni bir istihdam kapısı açılması planlanmaktadır (Re You Project, 2022).

Sonuç

Ekonomik, çevresel ve sosyal unsurların yönetim faaliyetlerinde ve karar mekanizmalarında dikkate alınmasının ve bu faktörlerle bağlantılı risklerin etkin bir biçimde yönetilmesinin önemi her geçen gün artmaktadır. Bundan dolayı, dünya konjonktüründe önemli bir yer tutan sürdürülebilirlik, döngüsel ekonomi, yeşil dönüşüm vb. kavramlar ülkemiz stratejilerinde de yer almaya başlamıştır. Ülkemizde kamu kurumları aracılığıyla yürütülen birçok faaliyet ve program bulunmaktadır. Yeni düzene uyumlu politikaları uygulayabilen rekabetçi işletmelerimiz, Avrupa Birliği ile mevcuttaki iş birliğini geliştirerek karşısına çıkan fırsatları değerlendirebilme potansiyeline sahip olacaktır.

Kaynakça

- ANKARAKA (2022). <https://www.ka.gov.tr/sayfalar/ankara-kalkinma-ajansi-kaynak-verimliliği--10-217>, Erişim Tarihi: 9 Haziran 2022.
- Best For Energy (2022). <https://www.bestforenergy.org/>, Erişim Tarihi: 7 Haziran 2022.
- Gladwin, T.N., Kennelly, J.J. ve Krause, T-S. (1995). Shifting Paradigms For Sustainable Development: Implications For Management Theory And Research, *Academy of Management Review*. 20(4), 874-907
- İklim Şurası (2022). <https://iklimsurasi.gov.tr/>, Erişim Tarihi: 27 Mayıs 2022.
- İSTKA (2022). <https://www.istka.org.tr/haberler/dongusel-ekonomi-ve-kaynak-verimliliği-platformu-projesi-tanitildi/>, Erişim Tarihi: 8 Haziran 2022.
- İZKA (2022). <https://izka.org.tr/yesil-buyume/>, Erişim Tarihi: 7 Haziran 2022.
- Menteşe, S. (2017). Çevresel Sürdürülebilirlik Açısından Toprak, Su Ve Hava Kirliliği: Teorik Bir İnceleme. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 10(53)
- Re You Project (2022). <https://reyouproject.org/>, Erişim Tarihi: 1 Haziran 2022.
- Ticaret Bakanlığı (2021). Yeşil Mutabakat Eylem Planı. <https://ticaret.gov.tr/data/60f1200013b876eb28421b23/MUTABAKAT%20YE%C5%9E%C4%B0L.pdf>, Erişim Tarihi: 27 Mayıs 2022.
- TRAKYAKA (2022) <https://www.trakyaka.org.tr/tr/45381/Trakya-nin-Verimli-KOBİ-leri-Projesi-nin-Acilisi-Corlu-da-Yapildi>, Erişim Tarihi: 7 Haziran 2022.
- UNEP (2015) *Sustainable Consumption and Production A Handbook for Policymakers* <https://www.unep.org/resources/report/sustainable-consumption-and-production-handbook-policymakers>, Erişim Tarihi : 15 Haziran 2022.
- URL1 (2022). <https://iklim.csb.gov.tr/paris-anlasmasi-i-98587>, Erişim Tarihi: 8 Haziran 2022.
- URL2 (2022). <https://csb.gov.tr/tarihcemiz-i-7012>, Erişim Tarihi: 13 Haziran 2022.
- URL3 (2021). Genelge 2021/15 (Resmî Gazete) Sayı:31543 Tarih: 16 Temmuz 2021. <https://www.resmigazete.gov.tr/eskiler/2021/07/20210716-8.pdf>
- URL4 (2022). <https://cygm.csb.gov.tr/turkiyenin-dongusel-ekonomiye-gecis-potansiyelinin-degerlendirilmesi-icin-teknik-yardim-projesi-acilis-etkinligi-gerceklestirildi.-haber-271428>, Erişim Tarihi: 28 Haziran 2022.

MÜRSEL ÖZTÜRK
murselozturk47@gmail.com

Mesleki eğitim ve kuruluşlar -2-

En önemli gündem konularından birinin eğitim ve özellikle **mesleki eğitim** olduğu konusunda herkes hemfikir. Geçen yazımda bazı kuruluşların buna ciddi destekler verdiğini belirtmiş; İstanbul Büyükşehir Belediyesi (İBB) İSMEK'in önemli ölçüde katkılarını anlatmıştım.

Bu kez; **İstanbul Sanayi Odası'nın (İSO)** bu konudaki katkılarını sunmak istiyorum. Bundan amacım; bir yönüyle, yeterince önemsenmeyen Mesleki Eğitimi gündemde tutmak, diğer yandan ciddi kaynakları olan kuruluşların neler yaptığını sizlerle paylaşmak.

İSO; Milli Eğitim Bakanlığı ile 2019 yılından beri yürüttüğü **İSO MEİP (İSO Mesleki Eğitim İşbirliği Projesi)** ile kapsamlı bir mesleki eğitim hareketini sürdürüyor. Amaçları; meslek liselerine nitelikli öğrencileri çekmek, onları istihdam odaklı bir şekilde yetiştirmek ve **sanayide** kendi alanlarında iyi şartlarda istihdam edilmelerini sağlamak. Bu kapsamda, İstanbul'daki **40 mesleki ve teknik anadolu lisesi (MTAL)**, **1 Mesleki Eğitim Merkezi (MESEM)**, **11 güzel sanatlar lisesi (GSL)** ve **23 özel eğitim meslek okulu (ÖEMO)**; **İSO**'nun çeşitli sektörlerdeki 130'u aşkın meslek komitesi üyeleriyle birlikte yönetiyor.

3 yılı aşkın süredir; meslek lisesi öğrencilerine, işletmelerde beceri eğitimi ve staj imkanları sağlanıyor. Alan öğretmenlerine eğitim veriliyor. Ayrıca; öğretim programlarının güncellenmesi, okulların proje odaklı üretim yapması ve başarılı projelerin desteklenmesini de sağlıyorlar.

Okulların döner sermayelerini güçlendirecek ve onları birer Ar-Ge ve üretim merkezi gibi konumlayacak iş birlikleri oluşturuluyor. Tüm bu çalışmalarla eş zamanlı olarak, protokol ile mesleki eğitim projelerini de hayata geçiriyorlar. Türkiye'de bir ilk olacak **Mesleki ve Teknik Eğitim Geliştirme Merkezi'nin** fizibilite çalışması tamamlandı. Bu merkezin; İstanbul'da bulunan 300'ün üzerinde meslek lisesinin yönetici, öğretmen ve öğrencilerine yönelik eğitimlerin tasarlanması, aynı zamanda mesleki eğitim alanında bir bilgi üretim merkezi olarak çalışması planlanıyor.

Erasmus + Mesleki Eğitim Hareketliliği Akreditasyonu Programı ile, **İSO MEİP (Mesleki Eğitim İşbirliği Projesi)** kapsamında okullardan öğrenci ve öğretmenlerin; **yurt dışındaki firmalarda ve eğitim kurumlarında gerçekleştirilecek işbaşı eğitimleri ve kurslarına** katılmaları sağlanacak.

İstanbul Zincirlikuyu'daki **İSO Vakfı Meslek Lisesi**'ni bir **Mesleki ve Teknik Eğitim Kampüsü'ne** dönüştürme çalışmaları başladı. Burada yine Türkiye'de ilk olacak **açık hava müzesi kurgusu** hedefleniyor.

İSO MEİP kapsamında MEB tarafından belirlenen 5 meslek lisesi, **kaynakçılık alanında birer mükemmeliyet merkezine** dönüştürüldü. Eğitimleri **GEDİK KAYNAK** ile tasarlanıyor. **ÖEMO (Özel Eğitim Meslek Okulu)**'lar kapsamında İstanbul'da staj imkanı sağlanan 9 **ÖEMO**'nun öğrencilerinin aynı firmalarda istihdam edilmesi hedefleniyor. MEB'nin **MESEM (Mesleki Eğitim Merkezi)** programı konusunda **İSO** olarak sektör bazında **sanayicilerle** lansman toplantıları gerçekleştiriliyor.

Hayata geçirilen bir diğer önemli proje; **EVYAP MTAL'nin Türkiye'nin ilk Yazılım Lisesi** haline getirilmesi. Başarı sıralamasında en üst sıralarda olması arzu edilen **EVYAP MTAL'nin** mükemmel eğitim, proje tabanlı gelir modeli ve yazılım alanında öğrencilerine yaratacağı parlak kariyer yoluyla, aranan elemanlar yetiştiren yıldız bir okul olması hedefleniyor.

Gerek İBB ve gerekse **İSO**'nun Mesleki Eğitim alanında ne kadar önemli görevler yüklediklerini bir ölçüde anlatmaya çalıştım. Bu çalışmaların bazılarının ülkemizde "ilk" olması ayrıca takdire değer.

Yazıyı yaygın bir sloganla tamamlamak istiyorum. "**Meslek lisesi, memleket meselesi**"...